

Методика вимірювання звітного навантаження на респондентів

II. Види вимірювання звітного навантаження на респондентів, анкета для визначення звітного навантаження

Звітне навантаження на респондентів має два виміри.

Кількісний – витрати часу та коштів – об'єктивне навантаження щодо витрат часу респондентами для заповнення форм державних статистичних спостережень та розрахунків на його основі витрат респондентів. Кількісний вимір здійснюється двома методами:

- вимірювання звітного навантаження на респондентів за формами державних статистичних спостережень;
- базове вимірювання звітного навантаження на респондентів.

Якісний – сприйняття – суб'єктивне навантаження, яке формується залежно від думки респондента, а саме наскільки корисною для суспільства є надана ним інформація, наявність у формі державного статистичного спостереження чутливих/незручних/небажаних для респондента запитань або інших факторів, що негативно впливають на сприйняття респондентом форми державного статистичного спостереження. Для визначення цього виміру розраховується індекс задоволеності респондентів.

Вимірювання звітного навантаження здійснюється шляхом обрахунку, узагальнення та аналізу відповідей респондентів на запитання анкети для визначення звітного навантаження на респондента (далі – Анкета) – зразок типової анкети додається.

Анкетне опитування проводиться у такий спосіб:

безпосередній вимір навантаження – анкета пропонується для заповнення усім респондентам, які подають форму державного статистичного спостереження;

оцінка виміру навантаження – анкета пропонується для заповнення респондентам контактної групи/асоціації виробників тощо або ж співробітникам органів державної статистики. Така оцінка є досить суб'єктивною, але надає можливість уникати додаткового навантаження на респондентів.

При підготовці анкети особливу увагу слід приділити супровідному листу/зверненню до респондента. Формулювання листа/звернення повинно викликати зацікавленість та переконати респондента сприймати заповнення анкети не як додаткове навантаження, а як засіб, що є корисним, оскільки дозволяє відстоювати його власні інтереси.

Приклад:

Ми добре обізнані з тим, що заповнення форми державного статистичного спостереження являє собою певне навантаження. Тому органи державної статистики докладають постійних зусиль у напрямі зменшення звітного навантаження на респондентів. З метою контролю за результатами цих зусиль, ми б хотіли дізнатися, скільки часу витратили Ви для заповнення цієї форми державного статистичного спостереження.

Для вимірювання звітного навантаження респонденту пропонується вказати форму державного статистичного спостереження (індекс форми та її періодичність) та проставити відмітку щодо типу підприємства (велике, середнє, мале).

Для кількісного (об'єктивного) вимірювання звітного навантаження респонденту пропонується вказати час, витрачений ним для заповнення форми державного статистичного спостереження.

Приклад:

Зазначте будь ласка загальний час, витрачений Вашою організацією на заповнення цієї анкети. Візьміть до уваги всі дії, до яких довелося вдатися для заповнення форми державного статистичного спостереження, а саме:

- читання та розуміння супроводжувального листа/пояснювальної записки /інструкції тощо;*
- збір та обробку даних бухгалтерського обліку;*
- збір додаткової інформації.*

Для визначення якісного (сприйнятого/суб'єктивного) навантаження на респондента до анкети також додаються запитання, які дозволять зрозуміти ставлення респондента до того, що він змушений витрачати час для заповнення форми державного статистичного спостереження, встановити фактори, які впливають на його негативне ставлення або викликають роздратування.

Приклад:

*Чи складно було зрозуміти зміст показників?
 Чи складно було підготувати інформацію необхідну для заповнення форми?
 Укажіть, які саме труднощі виникли у Вас під час заповнення форми та/або надайте пропозиції щодо її покращення.*

Відповіді на запитання надаються за 4 критеріями складності (дуже складно, складно, дещо складно, не складно).

III. Методи вимірювання звітного навантаження на респондентів

1. Вимірювання звітного навантаження на респондентів за формами державних статистичних спостережень є одним із методів кількісного (об'єктивного) вимірювання звітного навантаження.

Вимірювання звітного навантаження на респондентів за усіма формами державних статистичних спостережень проводиться один раз у 5 – 7 років. У разі потреби, (розробка нової форми державного статистичного спостереження/внесення суттєвих змін) вимірювання звітного навантаження на респондентів за новою/зміненою формою може бути проведено окремо.

Розрахунок здійснюється за кожною формою державного статистичного спостереження окремо з урахуванням типу підприємства (велике, середнє, мале).

Фактичні витрати часу для заповнення конкретної форми державного статистичного спостереження, які були вказані респондентами в анкетах, аналізуються на предмет їх однорідності і у разі необхідності з масиву даних вилучаються показники, які не підлягають обрахунку (наприклад, зауваження та висловлювання – «все життя», «багато часу», «довго» тощо) або ж суттєво, відрізняються за значенням від загального масиву даних фактичних витрат часу. Після чого здійснюється обрахунок стандартного часу ($X_{ст.}$) для заповнення конкретної форми державного статистичного спостереження, окремо за кожним типом підприємств (у хвилинах). Час (у хвилинах) для заповнення конкретної форми державного статистичного спостереження, вказаний респондентами у анкетах у сумі, ділиться на кількість анкет.

$$\frac{X_1 + X_2 + X_3 + \dots + X_n}{n} = X_{ст.}$$

X_n – час у хвилинах, необхідний для заповнення форми державного статистичного спостереження, вказаний респондентом у конкретній анкеті
 n – кількість анкет

Загальні витрати часу (у годинах) для заповнення конкретної форми державного статистичного спостереження обраховуються множенням стандартного часу (у хвилинах) на кількість форм державних статистичних спостережень, які повинні надаватись одним респондентом протягом року з урахуванням періодичності, на кількість підприємств, які повинні звітувати за цією формою протягом року (з матриці участі респондентів у проведенні державних статистичних спостережень – далі матриця участі), розділеного на 60. Загальні витрати часу обраховуються за кожним типом підприємств окремо (велике, середнє, мале).

Приклад:

90хв./65хв./40хв. – показник стандартного часу (у хвилинах) за типами підприємств (велике, середнє, мале відповідно);

4 – кількість звітів за формою державного статистичного спостереження, які передбачено надавати одним респондентом протягом року з урахуванням періодичності (місячні – 12 разів на рік, квартальні – 4 рази на рік, річні – 1 раз на рік) – у наведеному прикладі квартальна періодичність.

2000/1800/1000 – кількість підприємств, які повинні надавати форму державного статистичного спостереження протягом року (з матриці участі) відповідно за кожним типом підприємств (велике, середнє, мале).

Загальні витрати часу на заповнення форми державного статистичного спостереження за типами підприємств:

для великих 90хв. х 4 х 2000 : 60 = 12000 год.

для середніх 65хв. х 4 х 1800 : 60 = 7800 год.

для малих 40хв. х 4 х 1000 : 60 = 2667 год.

Загальні витрати часу на заповнення конкретної форми державного статистичного спостереження 12000 год. + 7800 год. + 2667 год. = 22467 год.

Загальні витрати часу по країні за рік для заповнення усіх форм державних статистичних спостережень визначаються як сума загальних витрати часу конкретних форм.

Загальні витрати коштів респондентів для конкретної форми державного статистичного спостереження визначаються множенням загальних витрат часу на заповнення цієї форми державного статистичного спостереження на середньомісячну заробітну плату одного штатного працівника по країні за попередній рік за одну годину. Оплата праці респондента за одну годину розраховується діленням середньомісячної заробітної плати попереднього року на середню кількість робочих днів протягом місяця та на кількість годин роботи за день.

Приклад:

22467 год. - загальні витрати часу на заповнення конкретної форми державного статистичного спостереження

2633 грн. - середньомісячна заробітна плата за 2011 рік по Україні у розрахунку на одного штатного працівника

22 – середня кількість робочих днів протягом місяця

8 – кількість робочих годин за день

Оплата праці респондента за одну годину = 2633 грн. : 22 : 8 = 15 грн.

Загальні витрати коштів респондентів для заповнення конкретної форми державного статистичного спостереження 22467 год. х 15 грн. = 337005 грн.

Загальні витрати коштів по країні за рік для заповнення респондентами усіх форм державних статистичних спостережень визначається як сума загальних витрат коштів конкретних форм.

Витрати респондентів на заповнення одного показника конкретної форми державного статистичного спостереження розраховується діленням загальних витрат коштів респондентів на заповнення цієї форми на кількість показників форми.

Приклад:

336106 грн. - загальні витрати коштів респондентів для заповнення конкретної форми державного статистичного спостереження

32 - кількість показників форми

Витрати коштів усіма респондентами на заповнення одного показника конкретної форми державного статистичного спостереження 337005 грн. : 32 = 10531,4 грн.

2. Базове вимірювання звітного навантаження на респондентів, як метод кількісного (об'єктивного) вимірювання звітного навантаження використовується для моніторингу змін, які відбулись у результаті реалізації заходів спрямованих на зменшення звітного навантаження на респондентів за рік. Мета проведення базового вимірювання звітного навантаження на респондентів є розрахунок базового стандартизованого значення витрат часу респондентів для заповнення одного показника за періодичністю подання форм органам державної статистики та типом підприємств. Базове стандартизоване значення витрат часу респондентів є еталоном для розрахунку базового вимірювання звітного навантаження протягом кількох років.

Перерахунок базового стандартизованого значення витрат часу респондентів для заповнення одного показника здійснюється один раз на 5–7 років, або з іншою періодичністю у разі суттєвої зміни рівня середньомісячної заробітної плати в країні. Для уникнення додаткового навантаження на респондентів базове вимірювання проводиться одночасно з вимірюванням звітного навантаження на респондентів за усіма формами державних статистичних спостережень.

Для проведення базового вимірювання звітного навантаження на респондентів із загальної кількості форм державних статистичних спостережень відбирають по 2 форми з різною періодичністю (2 форми, що мають річну періодичність, 2 – квартальну, 2 – місячну). Основними критеріями відбору форм є значна кількість респондентів, які беруть участь у державному статистичному спостереженні (на підставі матриці участі) та близька до середніх значень кількості показників у відібраних річних, квартальних та місячних формах.

Розрахунок базового стандартизованого значення витрат часу респондентів для заповнення одного показника здійснюється окремо для річних, квартальних та місячних форм державних статистичних спостережень за типами підприємств (велике, середнє, мале).

За кожною відбраною формою, із загальної кількості анкет, отриманих від респондентів при здійсненні вимірювання звітного навантаження на респондентів за усіма формами державних статистичних спостережень, підбирають п'ять анкет наданих великими, п'ять – середніми та п'ять – малими підприємствами. Таким чином, для розрахунку базового стандартизованого значення витрат часу респондентів для заповнення одного показника для усіх форм державних статистичних спостережень певної періодичності (річної/квартальної/місячної) використовують дані 30 анкет.

Середній час для заповнення однієї з відібраних форм державного статистичного спостереження визначається за кожним типом підприємств (великі/малі/середні) окремо (X_c). Час (у хвилиналих) для заповнення однієї форми державного статистичного спостереження, вказаний респондентами у п'яти анкетах, у сумі ділиться на 5.

$$\frac{X_1 + X_2 + X_3 + X_4 + X_5}{5} = X_c$$

X_n – час у хвилиналих, необхідний для заповнення форми державного статистичного спостереження, вказаний респондентом у одній анкеті.

Середній час витрачений респондентами для заповнення форм (по двох відібраних формах, що мають однакову періодичність) X_{cp} розраховується діленням суми значень двох показників середнього часу за цими формами за типом підприємств (велике/середнє/мале) на два.

$$\frac{X_{c1} + X_{c2}}{2} = X_{cp}$$

X_{cn} – середній час у хвилиналих для заповнення конкретної n форми.

Таким чином розраховується 9 значень середнього часу витраченого респондентами для заповнення річної/квартальної/місячної форм великими/середніми/малими підприємствами.

Для визначення базових стандартизованих витрат часу респондентів на заповнення одного показника річної/квартальної/місячної форми великими/середніми/малими підприємствами – дев'ять показників середнього часу витраченого респондентами для заповнення форм конкретної періодичності за всіма типами підприємств ділять на середнє значення кількості показників у двох формах, що мають однакову періодичність ($X_{cp} : N_c = X_b$).

Приклад розрахунку базових стандартизованих витрат часу для заповнення одного показника для річних форм державних статистичних спостережень за типами підприємств:

	Кількість показників в форм	Середній час (за анкетами п'яти підприємств конкретного типу) у хвилиналих витрачений для заповнення форми державного статистичного спостереження		
		великі	середні	малі
1 форма (річна)	N_1	$\frac{X_1 + X_2 + X_3 + X_4 + X_5}{5} = X_{c1}$	$\frac{X_{11} + X_{12} + X_{13} + X_{14} + X_{15}}{5} = X_{c3}$	$\frac{X_{21} + X_{22} + X_{23} + X_{24} + X_{25}}{5} = X_{c5}$
2 форма (річна)	N_2	$\frac{X_6 + X_7 + X_8 + X_9 + X_{10}}{5} = X_{c2}$	$\frac{X_{16} + X_{17} + X_{18} + X_{19} + X_{20}}{5} = X_{c4}$	$\frac{X_{26} + X_{27} + X_{28} + X_{29} + X_{30}}{5} = X_{c6}$
Середнє значення за річними формами	$N_c = (N_1 + N_2) : 2$	$\frac{X_{c1} + X_{c2}}{2} = X_{cp1}$	$\frac{X_{c3} + X_{c4}}{2} = X_{cp2}$	$\frac{X_{c5} + X_{c6}}{2} = X_{cp3}$
Базові стандартизовані витрати часу респондентів для заповнення одного показника річних форм державних статистичних спостережень у хвилиналих		$X_{cp1} : N_c = X_{b1}$	$X_{cp2} : N_c = X_{b2}$	$X_{cp3} : N_c = X_{b3}$

Аналогічно розрахунку базових витрат часу для заповнення одного показника річної форми великими/середніми/малими підприємствами (у хвилинах) здійснюється розрахунок за квартальними та місячними формами державних статистичних спостережень. Результатом такого розрахунку є дев'ять показників базового стандартизованого значення витрат часу респондентів для заповнення одного показника (у хвилинах).

Визначення загальних витрати коштів респондентів для заповнення конкретної форми державного статистичного спостереження у цілому по країні.

Час на заповнення конкретної форми державного статистичного спостереження великими, середніми та малими підприємствами (у хвилинах) визначається множенням базового стандартизованого значення витрат часу для заповнення одного показника за трьома типами підприємств на кількість показників цієї конкретної форми.

Загальні витрати часу для заповнення респондентами конкретної форми державного статистичного спостереження у цілому по країні визначаються як сума трьох базових показників часу для заповнення цієї форми великими, середніми та малими підприємствами помножена на кількість великих, середніх та малих підприємств відповідно (дані матриці участі) помножена на кількість звітів за формою державного статистичного спостереження, які передбачено надавати одним респондентом протягом року з урахуванням їхньої періодичності (місячні – на 12, квартальні – на 4, річні – на 1).

Приклад:

Базові показники часу для заповнення конкретної форми за типами підприємств:

- 90 хв. великі,
- 65 хв. середні
- 40 хв. малі

кількість підприємств (дані матриці участі):

- 2000 великих
- 1800 середніх
- 1000 малих

кількість звітів за формою державного статистичного спостереження, які передбачено надавати одним респондентом протягом року з урахуванням періодичності (у нашому прикладі квартальна форма – 4 рази на рік).

Загальні витрати часу для заповнення конкретної квартальної форми державного статистичного спостереження, розраховані на основі базового стандартизованого значення витрат часу респондентів

- 90 хв. x 2000 x 4 = 720000 хв. для великих
- 65 хв. x 1800 x 4 = 468000 хв. для середніх
- 40 хв. x 1000 x 4 = 160000 хв. для малих
- 720000 хв. + 468000хв. + 160000хв. = 1348000 хв.

Загальні витрати коштів респондентів для конкретної форми державного статистичного спостереження розраховуються діленням на 60

загальних витрат часу на заповнення конкретної форми державного статистичного спостереження (у хвилинах) та множенням на середньомісячну заробітну плату одного штатного працівника по країні за попередній рік за одну годину.

Приклад:

1348000 хв. - загальні витрати часу на заповнення конкретної форми державного статистичного спостереження

Оплата праці респондента за одну годину = 2633 грн. : 22 : 8 = 15 грн.

Загальні витрати коштів респондентів для заповнення конкретної форми державного статистичного спостереження = 1348000 хв.: 60 х 15 грн. = 337000 грн.

3. Індекс задоволеності респондентів – якісний вимір сприйняття респондента. Обраховується по кожній формі державного статистичного спостереження окремо на підставі анкет, наданих респондентами. Анкета вміщує запитання щодо складності розуміння показників форми державного статистичного спостереження, проблем, які виникають під час пошуку необхідної інформації, наявності чутливих/незручних/небажаних для респондента запитань тощо. Визначити індекс задоволеності респондентів дозволяє розподіл відповідей за чотирма критеріями складності. Для кожного критерію встановлено коефіцієнт: не складно – 1; дещо складно – 0,5; складно – 0,5; дуже складно – 0.

Індекс задоволеності респондентів за конкретним запитанням, або у цілому за формою державного статистичного спостереження визначається як сума обрахованих індексів за всіма категоріями складності. Індекс за конкретною категорією складності визначається множенням відсотка наданих відповідей за конкретною категорією складності на відповідний коефіцієнт складності (0 /0,5 /1).

Приклад:

Результати анкетного опитування респондентів

Запитання анкети	Розподіл відповідей респондентів за категоріями				Всього
	дуже складно	складно	дещо складно	нескладно	
1. Чи складно було зрозуміти зміст показників?	15 анкет 3%	26 анкет 5%	83 анкети 16%	392 анкети 76%	516 анкет 100%
2. Чи складно було підготувати інформацію необхідну для заповнення форми?	20 анкет 4%	77 анкет 15%	169 анкет 33%	2 45 анкет 48%	511 анкет 100%
Усього	35 анкет 3%	103 анкет 10%	252 анкет 25%	637 анкет 62%	1027 анкет 100%

Розрахунок індексу задоволеності респондентів

Запитання анкети	Індекси задоволеності за категоріями				Індекс задоволеності
	дуже складно	складно	дещо складно	нескладно	
1. Чи складно було зрозуміти зміст показників?	3% x 0 = 0	5% x 0,5 = 2,5	16% x 0,5 = 8	76% x 1 = 76	0+ 2,5+8+76= 86,5 = 87
2. Чи складно було підготувати інформацію	4% x 0 = 0	15% x 0,5 = 7,5	33% x 0,5 = 16,5	48% x 1 = 48	0+7,5+16,5+48= 72

необхідну для заповнення форми?					
Усього (у цілому за двома запитаннями)	$3\% \times 0 = 0$	$10\% \times 0,5 = 5$	$25\% \times 0,5 = 12,5$	$62\% \times 1 = 62$	$0+5+12,5+62 = 79,5$ $= 80$

Індекс задоволеності респондентів обчислюється у діапазоні значень від 0 до 100. Чим більше розрахований індекс наближений до 100, тим вища оцінка задоволеності респондентів.

Критерії оцінки індексу задоволеності респондентів:

(70 – 100) – прийнятний рівень;

(50 – 70) – засвідчує наявність окремих проблемних питань, які потребують удосконалення з урахуванням наданих респондентами пропозицій;

(менше 50) – засвідчує про необхідність термінового застосування заходів, спрямованих на покращення сприйняття респондентами конкретної форми державного статистичного спостереження.